RUSKI INWALID

No. 216.

SOBOTA. 11 Września. 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: Królestwo Polskie. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Franciia. Hiszpaniia. Szwaycariia. Turcyia. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

Królestwo Polskie.

Wipis z Protokółu Sekretaryatu Stanu Królestwa Polskiego.

z Bożey łaski,

MY ALEXANDER I.

Cesarz Wszech Rossyy, Król Polski &c. &c. &c.

Zważywszy z iedney strony, iż dla wzrostu rolnictwa, przemysłu, handlu, dla wygody i ozdoby kraiu, iest koniecznie potrzebne urządzenie i utrzymanie dróg bitych; iż z rozporządzeń dawnych Rządów Polskich, należy się od mieszkańców usługa szarwarkowa do dróg publicznych; bacząc z drugiey strony, że szarwarki wymagane i uskuteczniane w naturze, są, iak doświadczenie przekonało, powodem do licznych nadużyciów i niedogodności; na przełożenie Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi, po wysłuchaniu zdania ogólnego Zgromadzenia Naszey Rady Stanu, postanowiliśmy i stanowiemy co następuie:

Artykuł 1. Od dnia 1 Stycznia 1821 r., zamiast 8miu dni szarwarku, rocznie, teraz do dróg publicznych i bitych z dymu odrabianego będą do roboty wspomnionych dróg nie w naturze, lecz w opłacie pieniężney używane tylko dni cztery, to iest: z dymu ciągłego dwa ciągłe i dwa piesze; z dymu pieszego cztery dni pisze. Opłata za dni te, rachuiąc dzień ciągły po złotych dwa, a pieszy po złotym iednym, w dwóch ratach przez mieszkańców mieyskich i wieyskich, do kass obwodowych wnoszoną będzie. Wykaz dymów ciągłych i pieszych osobnem urządzeniem Namiestnika Naszego ogłoszonym zostanie.

Art: 2. Za summy ztąd uzbierane maią bydź corocznie, według urządzenia Kommissyi Rzadowoy Spraw Wewnętrznych i Policyi, z kolei i ciągle sposobem entreprzy lub administracyi, robione te goscince bite, które za decyzyią Naszego Namiestnika

w Radzie, taź Kommissyia Rządowa wyznaczy.

Art: 3. Opłata powyźsza, do robienia dróg bitych, ninieyszem postanowieniem przepisana, na źaden inszy przedmiot uźytą bydź nie moźe.

Art. 4. Po urządzeniu części drogi bitey przynaymniey w długości iedney stacyi pocztowey, może bydz na niey, przez naszego Namiestnika w Radzie, za przełożeniem Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi, nałożona od przeieżdżaiących, wyiąwszy włościan, opłata drogowa, dla utrzymania w dobrym stanie gościńców zrobionych, służąca.

Art: 5. Gminy obowiązane są utrzymywać w dobrym stanie, nie dalej iak w obrębie iedney mili, i nie więcey iak po dwa dni z dymu, drogi mieyscowe, inne iak trakty bite.

Wykonanie ninieyszego postanowienia, które w Dzienniku Praw umieszczone bydź ma, Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi polecamy.

Dan w *Warszawie* dnia $\frac{16}{28}$ Sierpnia 1820.

(podpisano) ALEXANDER.

przez Cesarza i Króla

Minister Sekretarz Stanu

(podp:) Ig. *Sobolewski*.

Minister Spraw Wewnętrznych i Policyi

(podpisano) *T. Mostowski.*

Zgodno z Oryginałem:

Minister Sekretarz Stanu (podpisano)

Sobolewski.

---

z Warszawy, 9 *Września.*

Wczoray, dnia 8 b. m. na polach między *Okęciem* i *Rakowcem* odbyły się w przytomności Nayiaśnieyszego Pana i Jego Cesarzewicowskiey Mości W. Xiążęcia *Konstantego*, obroty całey Iazdy Rossyyskiey i Polskiey, stoiącey w Warszawie i w okolicach: Dziś ma bydź popis z ogniem 2giey dywizyi piechoty.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Wiednia, 26 *Sierpnia*.

Dwór nasz bawi dotychczas w Schonbrun; lecz Cesarz każdego tygodnia bywa raz ieden w stolicy i daie posłuchania tak ministrom swoim iak innym osobom, które chcą się mu prezentować. W tych dniach N. Pan był na polowaniu w Praterze z Xiążęciem następcą i wnukiem swoim Xiążęciem *Reichstadt*.

Baron *Binder* były nasz poseł przy dworze niderlandskim powrócił w tych dniach do Wiednia.

Xiężna *Kutuzowa Smoleńska* wyiechała ztąd do Paryża.

Z powodu przybycia tu niedawno gońca z Połtawy rozeszła się pogłoska że N. Cesarz JMść Rossyyski będzie się widział z naszym na początku Października; lecz nie w obozie pod Pesth iak pierwiey głoszono a w iednem z miast pogranicznych. Za przyczynę tey odmiany mieysca powidania NN. Cesarzów kładą Seym Warszawski, którego zatrudnienia, niepozwolą N. Cesarzowi Rossyyskiemu przedsięwziąć odlegleyszą podróż.

W tych dniach przeiechał przez stolicę tuteyszą iadący do Petersburga młody Xiąże *Sera-Capriola*, syn tamecznego posła Neapolitańskiego. Przywiózł on tuteyszemu posłowi tegoż dworu Xiążęciu *Ruffo* uwolnienie od obowiązku, a razem wiadomość że Xiąże *di Gallo* ma być iego następcą w poselstwie. Skoro ta wiadomość zakommunikowaną została kancellaryi Cesarskiey, wysłano natychmiast do wszystkich mieysc pogranicznych sztafety z zaleceniem aby pomienionego Xięcia *di Gallo* nie wpuszczano na granice Cesarstwa Austryiackiego. Słychać także że tenże Xiąże *Sera Capriolla* przywiózł listy od Króla swoiego do naszego Cesarza; lecz niemaiąc sobie danego posłuchania wręczył ie Xiążęciu *Metternichowi*.

Francyia.

z Paryża, 2 *Września.*

Naywyźsze sądownictwo izby Parów rozpoczęło czynności swoie na posiedzeniu 29 z. m. o godzinie 2giey z południa. Prokurator Królewski *Jaquinot Pampelune* czytał przełożenie, poczem przystąpiono do processu przeciwko sprawcom ostatniego spisku. Jzba mianowała dwie kommissyie z których pierwsza z czterech a druga z dwunastu składa się członków. Pierwsza w którey zasiadaią Hrabiowie *Rapp* i *Dijon*, Margrabiowie *Pastoret* i *Simonville* ma wkrotce podać izbie powtorne i iak nayszczegółowsze zdanie sprawy o tym przedmiocie, a ta, to iest izba ma zawyrokować kto z uwięzionych mianowicie powinien bydz sądzony.

Mężny obrońca Lugdunu w 1793 roku Jenerał *Precy* umarł 25. z. m. w dzień S. Ludwika, maiąc wieku lat 80.

Z powodu ostatnich zamieszek w Brest,

gwardyia tameczna narodowa która nie okazała należnego posłuszeństwa rozkazom zwierzchności mieyscowey, zniesioną i rospuszczoną została. Namieysce byłego podprefekta *Lafond Ladebat* przeznaczonym został Pan *Herman*, pełniący dotąd ten obowiązek w Boulogne. Słychać także że i mer Brestski prosił o uwolnienie siebie od tego obowiązku.

W Moniterze czytamy artykuł następuiący względem ostatniego spisku: »Mieliśmy zręczność przekonania się, że ostatnie zamachy buntowników rozciągały się i w wielu innych miastach Francyi. Badania sądowe odkryią wkrótce wszystkie gałęzi tego strasznego spisku i nikt z przestępców nieuydzie sprawiedliwey kary. Pierwszą wiadomość o tych zamachach otrzymał rząd w półowie zeszłego miesiąca. Tym czasem spiskowi lękaiąc się aby niebyli odkryci, przedsięwzięli przyspieszyć wykonanie przedsięwzięcia i obrali nato noc z 19 na 20 sierpnia. Niektorzy z nich powinni byli pobrać o północy wyższych oficerów wszystkich korpusów, a nawet w zdarzeniu oporu odebrać im życie. Nadto iescze rozsiali fałszywą pogłoskę o śmierci Króla, opowiadaiąc to z niedorzecznemi szczegółami, przez co chcieli zaburzyć narod, i zachwiać wierność woyska, a nakoniec ogłosić *Królem* Syna *Bonoparte* i napaść na zamek Tuilleryów. Rzecz warta uwagi że pomieniona wiadomość o śmierci Króla kilku ieszcze dniami przed odkryciem spisku rozsianą była w wielu departamentach, iako to w Metz, Lugdunie, Bordeaux i innych. Uprzedzony o wszystkim Rząd, osądził za rzecz przyzwoitą pochwytać wcześnie hersztów, aby tym sposobem niedać im czasu do powiększenia liczby spólników. O 9tey w wieczor pierwsi dowodcy byli iuż pobrani i więce sprawiedliwości oddani. Papiery znalezione w ich mieszkaniach i niektóre słowne zeznania otworzyły drogę do dalszych odkryć i w następuiących dniach iescze kilka osob podeyrzanych uwięziono. Na pociechę spokoynych i dobrych obywateli powiedzieć trzeba, że wszystkie korpusy woysk Królewskich w miarę iak otrzymuną tę straszną wiadomość, spieszą z oswiadczeniem Królowi i oyczyznie niezachwianey wierności swoiey.«

Hiszpania.

z Madrytu, 17 Sierpnia.

Z Kadyxu wyszedł w tych dniach okręt liniiowy *bohatyr* o 76 działach i fregata *Dyjanna*, maiące się połączyć z eskadrą przeznaczoną przeciwko Algierczykom, których pobna przestała iuż krążyć i powrociła do portu, zdobywszy trzy okręty tunetańskie i trzy statki toskańskie z żywnością.

Szwaycariia.

z Jenewy, 20 Sierpnia.

Towarzystwo uczonych a w liczbie iego i Radzca stanu Rossyyski *Hamel* oraz Auglicy Sandfordt i Henderson, wyiechali ztąd 16 b. m. na zwiedzenie góry *Mont-blanc*. Było przy nich trzech przewodników, z ktorych ieden nazwiskiem *Carecche* sześć razy był iuż na wierzchołku pomienioney gory. Czas nienadto sprzyiał podróżnym i musieli we dwa dni po wyiezdzie swoim zatrzymać się na górze *Grant Mulet*, nazaiutrz wypogodziło się niebo i o piątey z rana podroźni nasi ruszyli daley. Już byli prawie doszli do mievsca zamierzonego, to iest znaydowali się blisko wierzchołka pomienioney góry, kiedy nagle wszyscy ich przewodnicy zapadli w iedną rozpadlinę góry zasypaną sniegiem. Podrużni co wslad prawie za przewodnikami postępowali iakąś nadprzyrodzoną siłą wstrzymani zostali i uszli podobnego losu; zostali iednakże na tem mieyscu przez cztery godziny, usiłuiąc ratować nieszczęśliwych towarzyszów podróży; lecz wszystkie starania były bezskuteczne, a wszystkie ich narzędzia niesione przez tychże przewodników z nimiż zginęły.

Turcyia.

z Stambułu, 25 Lipca.

W tych dniach podano do wiadomości powszechney tak nazwany *Teudschihat*, to iest spis naywyższych urzędników potwierdzonych, lub nanowo przez Portę mianowanych. Zmiany naywaźnieysze w tey liscie są następuiące *Tchausbacha*, wielki marszałek, i *Tersani-Emini* to iest dozorca arsenału utracili swe mieysca, i na pierwszy z tych urzędów wyniesionym został Mustafa-Effendi, a na drugi *Emin-Effendi*: *Borschid* Basza alepski przeniesionym został do Morei, a mieysce iego w Alepie zaiął *Hadschi* Mustafa; Basza Trapezuntu *Hosreso* przeniesionym iest de Erzerum, a Basza *Bey* mianowanym został do Janiny.

Wkrótce przed tym iak Ali Basza zrzucił z siebie maskę posłuszeństwa i wypowiedział woynę Porcie, dwór Angielski przez posła swoiego ofiarował mu kosztowny i piękny podarunek: była to wielka złota taffla, na którey podczas obiadu stawią się wety, i dwanascie głębokich talerzy także złotych, niemniey też lampa wielka z tegoż kruszczu. Podarunek ten szacowny był 18,000 talarów, a ten co go przyniosł Alemu otrzy-

miał od niego w nagrodę tysiąc rupiów. Słychać że ten śmiały buntownik zebrał wszystkie swe skarby do 30 milionów piastrów wynoszące i zamknął w wieży niedawno zbudowaney w Janinie, a stu działami otoczoney. *Weli Basza* syn Alego niepolegaiąc na wierności mieszkańców Lepantu opuścił to miasto, a *Babo Basza* dowodzący woyskami Sułtana wszedł tam bez naymnieyszego oporu.

Położenie *Ali Baszy* wcale nie iest tak świetne iak rozumiano dotąd. Pamięć okrucieństw iego iescze się niemogła zatrzeć w umysłach obywateli pomimo wszelkie przyrzeczenia i obietnice z iego strony. Niema iescze pewnych wiadomosci iak też wyprawa woysk Sułtana przeciwko niemu postępuie. Od chwili iak *Baszo-Bey* smiertelny iego nieprzyiaciel został namiestnikiem *Janiny*, Ali niema iuż nadziei aby Porta chciała z nim weyść w iakie kolwiek układy, lub przyięła dobrowolne iego poddanie się.

ROZMAITOŚCI.

o Banku Ziewiańskim.

(*z Orła białego.*)

(*Dokończenie*).

Niech będą utworzone bilety kassowe tak iak za Xięztwa Warszawskiego; temi niech bank spłaca długi właścicieli ziemskich tym wierzycielom którzy będą chcieli być spłaceni i za tych dłużników którzy mniey pewną hipotekę zobowiążą się:

Wykupić corocznie rzeczonych biletów za pięć procentów od spłaconego za nich długu, i złożyć ie bankowi do zniszczenia, a w razie uchybienia poddadzą się prostey exekucyi.

Z tych pięciu procentów, mogą być cztery na upłatę długów a ieden procent na utrzymanie Dyrekcyi bankowey, na zwrót kosztów zaprowadzenia papierów, na operacye finansowe do utrzymania zawsze al pari biletów, wreszcie i na korzyści Rządu obrocone.

Tym sposobem wierzyciel będzie natymiast zaspokoiony, a dłużnik opłacaiąc tylko procenta, upłacać będzie kapitał i w lat 25 zupełnie z długu wyydzie.

Niewiem czy może być środek korzystnieyszy tak dla wierzyciela iako i dla dłużnika; zależy tylko na tem, ażeby utrzymać na zawsze walor biletów kasowych czyli bankowych lecz to nie iest nic trudnego, aby tylko nieprzebrać niemi miary, i upoważnić wszystkie kassy do przyymowania ich w podatkach, prócz tego i bank nieiaki fundusz brzęczącey monety do zamiany w zapasie mieć powinien, a przy dokładnych operacyach zawsze bilety al pari utrzymać potrafi.

Wszak i bilety kassowe za Xięztwa Warszawskiego w krytycznieyszych czasach wydane, powiodły się.

Proiekt ten, mogą te zarzuty spotkać: iż papiery wycisną z kraiu brzeczacą monetę i że mała część długów tym sposobem spłaci się: nie tak mała iak się na pozor zdaie, gdyż nie może tu wchodzić w rachunek to, co przez sam obieg pieniędzy umorzy się, lecz pierwszy zarzut iest ważnieyszym, chociaż papiery tylko w tenczas wyciskaią brzeczącą monetę gdy ich iest za wiele, lecz że mamy wierzycieli za granicą, stać by się to mogło; można iednak przeciw temu w części się obwarować, a nareszcie chociażby i nie było papierów, długi zagraniczne, wyciągną i tak brzeczącą monetę, a ztąd niemielibyśmy ani utworzoney gotowizny.

Że w prowadzone w obieg kapitały ożywią kredyt, iż przyczynią się do wzrostu rękodzieł i fabryk, niema wątpliwosci.

Niemasz tu mieysca do rozwinięcia dalszego tych myśli, wszakże główny ich cel iest iasny niebędąc ani dłużnikiem ani wierzycielem, nie powoduie mną tylko dobro publiczne, a ieżeli lepsze ku temu środki wynalezione zostaną; tem przyiemniey mi będzie, aby tylko zaradziło się niedoli powszechney.

W Płocku dnia 19 Sierpnia 1820 roku. J. E.

—Z powodu nadzwyczaynie zagęszczonych poiedynków w Ameryce północney 83 obywateli Legsintongskich obowiązało się wzaiamnemi podpisami, że żadne okoliczności niezmuszą ich do tego samowolnego rozwiązania krzywd przez poiedynki; w sprawach bowiem tyczących się obrazy honoru, naylepiey iest według ich zdania udać się do rady szanownych i spokoynych obywateli, a niekończyć ich zaboystwem.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.